

Quæstionum, Et Resolutionvm Legalium Libri Duo

Quæstionum, Et Resolutionum Legalium Libri Duo - Quorum Prior in duas Partes divisus, continet Resolutiones Beneficiales, Canonicas Et Regulares: Secundus Controversias Civiles determinat

Tonduti, Pierre François de

Lugduni, 1683

Cap. CXVI. Matrimonio per verba de futuro contracto, quod & quale interesse peti possit contra recusantem adimplere illud in facie Ecclesiæ.
Quid si per verba de præsentis, & matrimonium nondum sit ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98367](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98367)

Etum neglexit, superius dictum est; locum non habet si auferens à loco pestifero, uxorem vel liberos jam peste laborantes dereliquit; dummodo eis necessaria tam pro victu, quam pro cura infirmitatis reliquerit. † Nunquam enim approbarem doctrinam Castrenf. in dicta l. si ab hostibus 11. §. final. num. 3. ff. solut. matrim. dum voluit, quod si uxor tali peste erat infecta, ut inutilis esset Medicorum assistentia, quia omnes communiter moriebantur; nihil marito imputandum est, si uxori Medicos non adhibuerit: quia docuit experientia tempore acerbissimæ contagionis, multos qui desperati credebantur evasisse: & idem etiam in ultimo vitæ spiritu constitutis, & deploratæ salutis, semper remedia adhibenda sunt: quæ quamdium anima est, spes est. Rota Aven. decis. 21. num. 5. † Decisiones verò superius ex Colero allegatæ, veræ sunt in casu suo, nempe quando antequam liberi, mulier, maritus, aut similis persona peste inficerentur; mater, maritus, aut alii, apud quos harum personarum sollicitudo esse debebat, aufugerunt relictis illis personis in loco peste infecto: tunc enim negari non potest, quin incursum fuerit vitium ingratitude: & quin in morte subsecuta, culpæ latæ rei fiat: quia personas illas in loco peste infecto dimittere non debebant, ut tradit Rip. in tract. de peste, tit. de privil. contralt. num. 104. & post ipsum Barbof. in d. l. si ab hostibus 11. §. fin. ff. solut. matrim. num. 35. sed hæc nihil ad casum nostrum. † Ideo mulier ista ab hac prosecutione, seu persequutione immunis evasit.

CAPVT CXVI.

Matrimonio per verba de futuro contracto, quod & quale interesse peti possit contra reculantem adimplere illud in facie Ecclesiæ. Quid si per verba de præsentibus, & matrimonium nondum sit consummatum, & unus ex conjugibus, alio invito religionem profiteatur; utrum sit locus repetitioni expensarum, & petitioni lucrorum ex conventionibus matrimonialibus debitorum; an verò mors naturalis sit expectanda. Quid dicendum, si ambo conjuges consummato matrimonio profiteantur religionem. Quid si conjugium declaratur nullum ex capite impotentie, aut separatur tantum quoad habitationem, & chorum.

SUMMARIUM.

- 1 Qui sponsalia contraxit per verba de futuro, si promissionem adimplere recuset, tenetur ad interesse damni emergentis; non tamen lucri cessantis: quod exemplis demonstratur.
- 2 Interesse adversus reculantem adimplere matrimonium promissum, peti potest coram iudice Ecclesiastico, vel seculari.
- 3 Matrimonio per verba de præsentibus contracto, sed nondum consummato, potest alter ex conjugibus religionem ingredi: & datur illi tempus duorum mensium ad deliberandum super hoc.

- 4 Vxor nondum tradita ad domum mariti, non lucratur augmentum, nec iocalia, penam quosdam: quia dantur in premium virginitatis amisse.
- 5 Afferuntur DD. contrarium sentientes; alii vero afferentes hanc questionem Imperiali decisione indigere.
- 6 Statuto Avenionensi cavetur, lucra debentur statim post donationem corporum inter conjuges factam.
- 7 Lucra debentur conjugibus, dum alter ingreditur religionem, non expectata morte naturali, ex veteri Rota Romana sententia.
- 8 Mors civilis, & naturalis quando æquiparentur.
- 9 Quando idem statuendum sit in casu vero, & in casu ficto.
- 10 Implementum factum quando æquivalent veri.
- 11 Iocalia missa ad coniugem, si religionem ingrediatur, restituenda sunt.
- 12 Per ingressum in religionem Societatis Iesue, non dissolvitur matrimonium ratum, non consummatum.
- 13 Vbi adest impotentia, ab initio matrimonium nullum: nec datur dos, nec lucra tali casu.
- 14 Sed in hac questione distinguendi sunt casus: scientia utriusque coniugis, vel ignorantia impedimenti in utroque, & scientia in donatore, ignorantia in donatario; vel e contra, num. 16. 17.
- 15 Quando uterque coniux, consummato matrimonio proficetur religionem, tunc de iure communis non debentur statim, sed dumtaxat post mortem naturalem.
- 16 Intellige si ambo proficentur: nam si unus tantum proficetur, qui remanet in saeculo, lucra facta alterius professione, lucra sua sunt.
- 17 De iure Gallico mors civilis æquivalere naturali, lucra debentur statim, non expectata morte, intellige ut num. 21.
- 18 Matrimonio ob coniugis sceleratam separationem, lucra est restitutioni augmenti, & iocalium.
- 19 Si uxor, consummato matrimonio, à marito sine causa, & ex sola animi levitate recuset; tenetur marito reddere iocalia sua, si fecerit tulit.

PRout matrimonium variis modis dissolvitur, vel separatur; ita & variæ occurrunt quæstiones de ea augmentum, lucra dotalia, vestes & iocalia: ex consuetudine, vel statuto, aut etiam ex pacto inter conjugibus in casum superiorem debita, vel promissa: ideo singuli casus separatim tractandi, & considerandi sunt.

Primus casus est quando matrimonium factum tractum dumtaxat per verba de futuro, & non responsis recusat contrahere in facie Ecclesiæ per verba de præsentibus: & hoc casu duplex consideratur interest: adversus sponsalia adimplere reculantem, alterum lucri cessantis, alterum damni emergentis. Interesse lucri cessantis in eo consistit, quod si v.g. virum divitem habitura fuisset, & ab eo pensiones vitales, augmentum seu lucrum dotalis, & similia: aut vicissim maritus divitem uxorem haberet habiturus, & ab ea amplam dotem, &c. & hoc interesse lucri cessantis peti non potest, etiam si antequam venisset pactum expressum de eo solvendo, tempore sponsalium contractum initium: quia hoc matrimonium restringit libertatem, quæ magna in matrimonio esse debet. Præterea lucra huiusmodi non debentur, nisi occasione Matrimonii per verba de futuro

fenti contracti; adeo ut multi dubitent, utrum debeantur ante consummationem, ut mox dicitur: ergo nondum contracto per verba de præfenti matrimonio, minus debentur; aut in pactum quasi loco pœnæ deduci possunt. Quæ ratio locum non habet ratione interesse damni emergentis, quod non quidem peti potest tanquam pœnæ; sed tanquam verum, & reale damnum, passum ob culpam illius, qui fidem violat; & matrimonium perficere recusat. Unde si quis expensas fecerit in vestibus, conviviis, annulis, jocalibus, & similibus, damnum istud, quatenus verè & realiter passus fuit, repetere potest à reculante, & fidem promissam servare renuente: ita tradit Bonacin. de matrim. quest. 1. punct. ult. num. 6. post Sanch. de matrim. lib. 1. d. sp. 30. n. 14. 15. & 16. ubi hujus sententiæ veritatem adversus contrarium sentientes bene consummat, & sequitur Gutier. in cod. tract. de matrim. cap. 17. num. 14. Barbof. in cap. gemma, num. 5. de sponsal.

Istam autem actionem, pro restitutione damni emergentis, adversus sponsalia perficere per celebrationem matrimonii reculantem, coram iudice Ecclesiastico, vel seculari ad libitum intentare licebit: quia est distincta, & separata ab actione super validitate matrimonii. Nam si sponsus sponsam cogere vellet ad perficiendum matrimonium, quoad hunc articulum laicus jurisdictione caret. Sanch. loc. citat. disp. 29. num. 9. lib. 1.

Secundus casus est, quando matrimonium est quidem ratum, & contractum per verba de præfenti, nondum tamen consummatum: quo casu licet uxori, vel marito, aut utrique religionem ingredi; & illi qui declarat se velle religionem ingredi, datur bimestre ad deliberandum: juxta text. in cap. ex publico, de convers. conjug. Circa quod plura tradit Sanch. de matrim. lib. 2. disp. 18. & seq. Et hoc casu, adhuc dubitatum fuit in facti contingentiâ, utrum is qui remanet in sæculo, per quem non stat quoniam matrimonium consummatur; petere possit lucrum dotis, seu augmentum jocalia & alia lucra in casum prædecessus super-viventi promissa? Quæstio est pulchra & difficilis.

Primo enim, multi Doctores censuerunt, quod si uxor nondum fuerit ad domum mariti traducta, aut aliter matrimonium non fuerit consummatum, non est locus petitioni augmenti, & pactis de lucro dotis, aut similibus lucris; quæ non videntur deberi, nisi propter deflorationem uxoris, & in præmii amissæ virginitatis. Caneer. lib. 3. var. resol. cap. 11. de spons. num. 115. & seq. & lib. 2. cap. 1. quæst. 30. per totam, à num. 67. in novis. Tiraquell. ad leg. connub. l. 16. glof. 2. num. 18. & seq. Sanch. de matrim. lib. 6. disp. 19. num. 3.

Alii verò in contraria fuerunt sententia; nempe quod statim contracto per verba de præfenti matrimonio, augmentum illi deberetur per quem non stetit quominus matrimonium consummaretur. Molin. de pact. dotal. lib. 3. quæst. 16. num. 41. & seq. ubi alios citat. Boer. decis. 2. n. 33. quem citat, licet ipse nihil resolvat. Fontan. de pact. nuptial. claus. 6. glof. 1. part. 1. num. 29. & satis ambigue loquitur etiam in hac quæstione Cod. Fabrian. lib. 5. tit. 7. defin. 1. num. 9. Eandem sententiam, quod statim contracto matrimonio, licet nondum consummato, sit locus lucris dotalibus, tenet Gaill. lib. 2. observ. 80. num. 3. & seq. & adducuntur plures DD. pro utraque sententia asserentes pro se communem esse Doctorum opinionem, ut dicit Cevallos commun. opin. quæst. 110. Rot. decis. 307. n. 2. part. 6. recent. & decis. 237. num. 3. & 5. eadem part. 6. adeo ut quæstionem istam Imperiali decisione indigere dixerit Minsinger. centur. 6. observ. 78.

Tom. I. Pars I.

Quod attendentes statutorum Avenionensium conditiones, prudenter statuerunt, augmentum dotis, seu donationem in casum prædecessus factam in contractu matrimonii, statim deberi, post traditionem corporum, seu matrimonii contractum in facie Ecclesiæ, per verba de præfenti: ut habetur lib. 1. rubric. 69. art. unic. his verbis: *Quia sœpe contingit fieri in contractu matrimonii etiam per verba de futuro, donationem per maritum uxori, si maritus ante uxorem moriatur: & hæsitatur an non soluta dote constituta, debeat in solidum dicta donatio; an vero pro rata tantum dotis soluta: huic dubitationi providere volentes, Statuimus quod si dos fuerit ab alio, quam ab uxore constituta, prædicta donatio debeat, etiam dote non soluta; cum marito imputari possit, quod dotem à constituyente non exegerit: quæ donatio locum habeat statim post donationem corporum.*

Dubium hoc aliàs in terminis uxoris religionem ingredientis, fuit decisum per Rotam Romanam decis. 92. d. v. part. 2. in qua conclusum fuit, lucra dotalia deberi, quando non stat per conjugem quominus matrimonium consummaretur; quamvis alter conjux religionem ingrediens, nondum naturaliter, sed tantum civiliter per ingressum religionis mortuus fuerit: quia mors civilis æquiparatur naturali, quando post mortem civilem frustra expectatur naturalis, ut ex communi opinione tradit Rota d. decis. 92. num. 10. quidquid alii in contrarium dixerint. Et quando casus verus, & casus fictus æquiparantur, dispositum in casu vero, locum etiam habet in casu ficto: ut ibidem per Rotam num. 5. & implementum verum, & fictum, ejusdem sunt virtutis, l. iure civili, ff. de condit. & demonst. & sic lucrum dotis debetur etiam non consummato matrimonio, si alter religionem ingrediatur, ex sententia Rotæ.

Quoad jocalia verò ad sponsam missa, & expensas occasione matrimonii factas, non videatur dubitandum, quin conjugi in sæculo manenti restitui debeant: ut fuit decisum per Rotam apud Ludovis. decis. 474. & in recent. decis. 113. part. 1. ubi dicitur hoc locum habere, tam in sponsa, quam in uxore, num. 2. & faciunt tradita supra num. 1. & seq. Quia si illa procedant in sponsa, multò fortius in uxore, in qua majus est vinculum, & majus damnum erga maritum: vel respectivè in uxore erga maritum dissolvendum matrimonium contractum per verba de præfenti per ingressum religionis.

Notandum tamen prædicta non procedere in religionis Societatis Jesuitarum: quia per ingressum Societatis non dissolvitur matrimonium ratum, & non consummatum. Cum enim emittant professionem post longum tempus, non esset conveniens, ut alter conjux tanto tempore expectare cogatur. Ita declaravit sacra Concilii Congregatio apud Barbof. in decis. Apostol. collect. 465. num. 30.

Tertius casus est, quando matrimonium fuit quidem celebratum in facie Ecclesiæ, & subsequenter uxoris traductio ad domum viri; sed postea detecta impotentia perpetua matrimonium dissolvitur: hoc casu videtur dicendum, non deberi jocalia, nec lucrum dotis, vel augmentum: quia ubi adest impotentia, matrimonium est à principio nullum, cap. 2. & ibi DD. de frigid. & malefic. Bonacin. de matrim. q. 3. puncto 13. num. 9. Sanch. lib. 7. disp. 92. n. 2. ubi autem non adest matrimonium, non adest dos, neque lucrum, neque donatio propter nuptias. Gom. ad l. 50. Tauri, num. 7. Barb. in l. 2. ff. solut. matrim. part. 1. n. 158. & ita determinavit Rota Romana decis. 237. n. 8. part. 6. recent.

Et tamen hæc Rotæ sententia non ita simpliciter, sed cum distinctione intelligenda est, & primo quidem videndum

videndum est, utrum is qui donavit vestes, jocalia, augmentum, vel lucrum dotis, & similia, sciverit, & notitiam habuerit suae impotentiae, aut alterius impedimenti; & donaverit ignoranti tale impedimentum: & hoc casu, quia donator fuit in dolo, non habet repetitionem, vel conditionem rerum donatarum, *l. antepenult. ff. de donat. inter vir. & uxor. Bellonus senior consil. 84.*

15 Si vero donans impedimentum ignoraverit, errans in facto, credens mulierem esse potentem, vel se etiam aptum ad matrimonium existimans: hoc casu ratione bonae fidei repetit data, & habet conditionem adversus tales promissiones, tanquam cessante causa propter quam facta fuerunt. Joan. Bapt. Cost. *de facti scientia, dist. 82. num. 7. centur. 1. Cavalcan. decis. 18. num. 23. part. 2. Vicent. de Franch. decis. 52. & ibi Addent.*

16 Secundò, si uterque conjux sciverit impedimentum, ratione malae fidei donationes non subsistunt, & pro non factis habentur. Idem si donans ignoraverit, donatarius vero sciverit impedimentum. Novarius in *Addit. ad decis. de Franchis 52. in 2. & 3. casu*, Sanch. *de matrim. lib. 6. disp. 2. per tot. Fontanel. de pact. dotal. claus. 4. gloss. 1. num. 66.* Intelligendo quod ibi dicitur de consuetudine, quando agitur de incestis nuptiis, aut alias à jure sub tali poena reprobatis: quia leges intelligendae sunt, ut poenam non extendant ultra casum ipsarum, ut bene notavit Peregr. in *tract. de jure fisci, lib. 5. tit. 1. num. 14.*

17 Tertiò, si uterque conjugum impedimentum ignoraverit, nulla debetur donatio, nec lucrum seu augmentum; sed data hinc inde restituantur conditione sine causa. Sanch. *lib. 2. disp. 2. & disp. 20. n. 3.* Barbof. *dict. l. 2. num. 158. ff. solut. matrim. Mantica. de tacit. convent. lib. 12. tit. 33. num. 50.* Novar. *ad dictam decis. 52. in 1. casu.*

18 Quartus casus est, quando consummato matrimonio conjuges zelo devotionis ducti religionem ingredi desiderant: qui casus mihi occurrit in negotio maximi ponderis, inter personas potentissimas, quarum summa pietas toti Galliae cognita est: & hoc casu Dixi diversimodè respondendum esse secundum juris communis constitutiones diversas ab iis quae in supremis Galliae Tribunalibus decideri solent. Nam ex juris communis dispositione nonnulli DD. existimant, ad hoc ut sit locus lucro dotis, expectandam esse mortem naturalem conjugis, nec sufficere mortem civilem per religionis ingressum: Ancharran. *consil. 438. num. 4. & consil. 273.* Roland. *de lucro dot. quest. 60. num. 6. 7. & 8. †* Quorum sententia vera est, quando ambo conjuges de communi consensu ingrediuntur Monasterium; sed si unus ingrediat, altero in saeculo remanente, servatis iis de quibus in *tit. de convers. conjugat.* & hoc casu verius videtur manentem in saeculo, statim luera matrimonialia acquirere post professionem, & mortem civilem conjugis, non expectatam illius mortem naturalem: text. est in *§. sponsalibus, in versio. si vero constante, & vers. seqq. de sanctiss. Episc. collat. 9. & ibid. Angel.*

19 De jure vero Gallico, mors civilis hoc casu aequiparatur morti naturali, statimque viro, vel uxore civiliter mortuis, locus est petitioni conventionum matrimonialium: ut decisum refert Add. ad Louet *lit. C. n. 26. †* Non tamen locus est petitioni illius summae, quam unus ex conjugibus sibi praecipuam, juxta Galliae consuetudinem stipulatus est; cujus respectu mors civilis locum petitioni non aperit: sed mors naturalis expectanda est. Idem Additionator Ad Louet *litera L. num. 14. versio. autre chose est du*

20 *praeceptu stipulè en cas de prédécès.*

Quintus casus est, quando matrimonii separatio fit duntaxat quoad thorum, & habitationem: jocalia, & alia lucra pertinent ad illum ex conjugibus, qui sine culpa est; & ille qui culpa sua divortio causam dedit, privatur illis lucris, nec mors conjugum expectanda est: *l. 3. Cod. de repudiis, si cum dote 27. ff. solut. matrim. l. cum querebatur 120. ff. de verb. signifi. cum aliis allegatis per Addent. ad Louet dicta littera L. num. 26.* Et quod hoc casu locus sit restitutioni dotis faciendae uxori, nec non augmenti, & jura matrimonialium, si separatio fiat propter sevitiam viri, tradit Vincent. de Franch. *decis. 244.* Scilicet *decis. 1318. & 1325. Chenu quest. 42. & de augmento Sord. de aliment. tit. 7. quest. 16. n. 31. Gratian. de sep. forens. 199. n. 9. & 10. Farin. de delict. carn. quest. 243. n. 188. Menoch. consil. 1124. n. 17. Roland. consil. 90. num. 4. & 16. vol. 1. Rota decis. 10. n. 7. part. 4. v. com. 2. ubi alius casus proponitur.*

Sextus casus, quando constante & consummato matrimonio uxor sine ulla mariti sevitia, aut alia causa cessante, ex muliebri levitate recedit à domo mariti, & secum jocalia sua extra ejus domum transportat: & hoc casu potest maritus obtinere ut mori cogatur jocalia asportata sibi restituere, & illam usum ab uxore revocare, non quidem actione rerum amotarum, sed actione legis Aquiliae: cum propter jocalium per maritum uxori traditorum, & ipsum maritum constante matrimonio pertinet, bene comprobatur Rota *dict. decis. 10. per totam.*

CAPUT CXVII.

De contractu matrimonii inter raptorem & raptam. Quid de eo qui alienam sponsam per verba de futuro, aut etiam de praesenti alteri conjugatam rapuit, & ad aliam civitatem & Monarchiam deducit, utrum, & quando civiliter & criminaliter hoc casu agi possit: & an causa criminalis sit praejudicialis actioni, super utilitate matrimonii ex causa moris, aut alia, posterius intentatae. De penis raptus, tam de jure Civili, quam ex Concilio Tridentino. Denique utrum poenae hoc casu sit sequestranda, licet pendente.

SVM MARIUM

- 1 Actio civilis & criminalis si ab eodem fonte procedant; criminalis uti major, prius est decidenda, & tractanda.
- 2 Si ex diversis fontibus, separatim tractentur, una aliam impedit.
- 3 Si ex eodem fonte procedant, praejudicialis est tractanda, & sufficit possibilitas praesentis, locus est appellationi.
- 4 Si iudex nolit prius causam praejudicalem tractare, locus est appellationi.
- 5 Causa raptus est praejudicialis causa matrimonii respectu raptoris.
- 6 Ex Concilio Tridentino, matrimonium contractum inter raptorem & raptam, duntaxat hoc est constituta exera raptoris potestatem.
- 7 Rapiens desponsatam mulierem per verba de praesenti, prohibetur cum illa, & cum alia quacunque matrimonium contrahere; praesentem si à raptore cognita fuerit.